

Sławomir Skalmierski

Komunikat z Seminarium socjologów polskich i NRD pt. "Postawy i zachowania pracowników w warunkach wdrażania nowej techniki", 25-28 września 1983 r., Dobieszków k. Łodzi

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 36, 219-220

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

znajduje się nie tylko ściśle ograniczoną problematyką organizacji, zaś podejście rozwinięte w tej dziedzinie jest stosowane do analizy ładu społeczno-gospodarczego w makro-skali, jak też do badań ruchów społecznych. Konferencja we Florencji przyniosła w tych sprawach ciekawy dorobek. Następne spotkanie EGOS odbędzie się w 1985 r. w Szwecji na temat „Organizational Legitimation”.

Uczestnikami EGOS w Polsce są socjologowie organizacji z IFiS PAN, Instytutu Zarządzania PAN oraz Instytutu Socjologii UŁ.

SLAWOMIR SKALMIERSKI

KOMUNIKAT Z SEMINARIUM SOCJOLOGÓW POLSKICH I NRD PT. „POSTAWY I ZACHOWANIA PRACOWNIKÓW W WARUNKACH WDRAŻANIA NOWEJ TECHNIKI”.
25 – 28 WRZEŚNIA 1983 R. DOBIESZKÓW K. ŁÓDZI

Współpraca naukowa pomiędzy Instytutem Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego a Katedrą Socjologii Uniwersytetu im. M. Luthera w Halle (Wissenschaftsbereich Soziologie der Sektion Wirtschaftswissenschaften Martin Luther – Universität) posiada już blisko 10-letnią tradycję. Współpracę tę w istotnym stopniu umacnia istniejąca zbieżność zainteresowań badawczych. Coroczne seminaria i kontakty indywidualne umożliwiają wymianę informacji o problemach społecznych Polski i NRD, jak też doświadczeń badawczych. Podobny cel przyświecał tegorocznej konferencji, odbytej tym razem w Polsce. Zasadnicza część wygłoszonych referatów i dyskusji dotyczyła problematyki wdrażania nowej techniki – techniki opartej na sterowaniu komputerowym. Zainteresowanie to nie było przypadkowe, wynika ono z zaangażowania się socjologów z Halle i Łodzi w programach badawczych poświęconych tej właśnie problematyce, a szczególnie udziału prof. J. Kulpińskiej i prof. R. Stollberga w programie badawczym koordynowanym przez Centrum Badań Społecznych w Wiedniu. Seminarium uzupełniły referaty poświęcone odmiennym kwestiom, wynikające z aktualnych zainteresowań badawczych pracowników zaprzyjaźnionych placówek.

J. Kulpińska, w referacie *O tzw. determinizmie technicznym* przedstawiła teoretyczne podłoże dyskusji nad rolą techniki we współczesnych społeczeństwach przemysłowych. Wskazując na istniejące stanowiska w kwestii techniki jako determinanty przemian społecznych i istniejącą tradycją badawczą, przedstawiła nowe perspektywy rozwijania tej problematyki, jakie pojawiły się w ostatnim czasie, jak też na naukowe, polityczne i ideologiczne znaczenie międzynarodowych badań porównawczych. Przypomniała, że próby weryfikacji koncepcji deterministycznych przyniosły „przy okazji” wiele danych dotyczących całokształtu środowiska przemysłowego współczesnego człowieka.

Referat J. Kulpińskiej stworzył więc podwaliny pod dalszą dyskusję. Referat R. Stollberga *Die Rolle des soziökonomischen Programms eines sozialisierenden kombinats bei der Einführung neuer Technologien (Rola programu społeczno-ekonomicznego w Kombinacie socjalistycznym przy wprowadzaniu nowych technologii)*, podjął kwestię metod wdrażania nowych technologii na terenie NRD.

Wprowadzenie zmian techniczno-organizacyjnych na terenie przedsiębiorstwa wiąże się z koniecznością dokonania adaptacji pracowników do zmian. Współpraca socjologów z Halle, kierownictw przedsiębiorstw i związków zawodowych przyniosła opracowanie strategii wdrażania innowacji i sterowania adaptacją pracowników w zmienionym środowisku pracy. Badania zespołu R. Stollberga wykazały, że sformułowany program w trakcie jego realizacji zapewnił pracownikom wysokie poczucie podmiotowości w zachodzących zmianach (wśród 500 badanych pracowników tylko jeden skarżył się na niekorzystne skutki innowacji). Rozwinięcie wyników badań wspomniane-

go zespołu badawczego stanowiły referaty: O. Voigta — *Arbeitsbereitschaft der Werktätigen (Gotowość do pracy robotników)* zajmujący się stopniem gotowości robotników do akceptacji zmian we własnym środowisku pracy i w związku z tym akceptacji postępu naukowo-technicznego. W świetle badań okazało się, że robotnicy badanych zakładów cechowali się wysokim stopniem zrozumienia konieczności i wymogów stawianych przez postęp naukowo-techniczny jak też gotowością do pracy w nowych warunkach.

I. Hölzler — *Die Einstellung der Werktätigen zum Wissenschaftlich-technischen Fortschritt und zur Einführung neuer Technik (Postawy pracowników wobec postępu naukowo-technicznego i wprowadzania nowej techniki)*. Badania wykazały, że istnieje wyraźne powiązanie między postawami pracowników do pracy a postawami wobec postępu naukowo-technicznego a zachowaniem w procesie pracy. Pracownicy cechujący się bardziej pozytywnym stosunkiem do pracy silnie popierali zmiany techniczne i ich konieczność jak też aktywniej uczestniczyli w ruchu nowatorskim.

Doświadczenia badawcze i aplikacyjne socjologów z NRD wskazały na możliwość nawiązania owocnej współpracy pomiędzy przedstawicielami nauk społecznych a praktykami z przemysłu. Wypada w tym miejscu żałować, że gotowość takiej współpracy płynąca ze strony placówek badawczych spotyka się z niechęcią kadry kierowniczej polskich przedsiębiorstw.

Problematyki postaw wobec nowej techniki dotyczył referat S. Skalmierskiego *Automatyzacja jako przedmiot refleksji robotników przemysłowych*. Autor w swoim referacie podkreślił odmienne możliwości dotarcia do postaw robotników wobec nowej techniki, badając komponent poznawczy tych postaw. Badania przeprowadzone w różnych grupach poziomu technologicznego wykazały, że różnicowana technologicznie sytuacja pracy koreluje ze stosunkiem badanych do automatyzacji. Nasilanie się kontaktów z nową techniką powoduje silniejszą krystalizację postaw, przy czym występuje względnie liniowa zależność pomiędzy usytuowaniem robotników na określonym poziomie techniki a postawami wobec automatyzacji. Problematyki innowacji ekonomiczno-organizacyjnych dotyczył referat A. Gniazdowskiego *Uwarunkowania przedsiębiorczości dyrektorów w warunkach reformy gospodarczej i kryzysu*. Autor na podstawie badań empirycznych przeprowadzonych w kilku przedsiębiorstwach tzw. przemysłu rynkowego, przedstawił możliwości i ograniczenia przedsiębiorczości dyrektorów wynikające z rozwiązań formalno-prawnych reformy gospodarczej, tradycji kulturowych i sytuacji kryzysu gospodarczego.

Odminną problematykę obejmowały referaty: U. Büttner *Arbeitssoziologische Aspekte der Berufstätigkeit im höheren Lebensalter (Aktywność zawodowa w starszym wieku z punktu widzenia socjologii pracy)* i D. Duraj *Okres przedemerytalny w życiu pracownika*. Przedmiotem zainteresowania referentek było znaczenie pracy dla osób w wieku przedemerytalnym i wynikające z tego konsekwencje. Nie trzeba przypominać, jakie znaczenie dla funkcjonowania gospodarki Polski i NRD posiada kadra doświadczonych pracowników i jej gotowość do kontynuacji aktywności zawodowej. Braki siły roboczej w NRD wynikające z ogólnych procesów starzenia się społeczeństwa i niskiego przyrostu naturalnego powodują, że uwaga władz i naukowców coraz bardziej nakierowana jest na podtrzymywanie aktywności zawodowej osób starszych. Podobny problem pojawił się w Polsce, gdzie w wyniku ułatwień prawnych gospodarkę opuściło ponad pół miliona osób, pozbawiając ją tym samym doświadczonej kadry pracowniczej. Zjawiska te stały się przedmiotem zarówno referatów jak i ożywionej dyskusji.

Podsumowując wyniki seminarium stwierdzić należy, że cechowało się ono wysokim stopniem spójności merytorycznej i silnymi związkami z rzeczywistością, zarówno wskutek opierania się na wynikach najnowszych, najczęściej własnych badań empirycznych, jak też poruszania ważnych problemów obu krajów. Wyniki seminarium stwarzają szanse pozytywnej kontynuacji współpracy naukowej na kolejnych wspólnych konferencjach¹.

¹Kolejne spotkania odbyły się: w Halle w 1984 r. nt. rozwoju socjologii pracy w NRD oraz w 1985 r. w Łodzi nt. postaw wobec pracy i postępu technicznego.

Referaty z konferencji z 1983 r. zostały opublikowane w „Humanizacji Pracy” 1984, nr 5 i 6.